

Особливості гравців різних амплау у волейболі

Мельник А. Ю.

Харківська державна академія фізичної культури

Анотація. Робота присвячена вивченню особливостей функцій волейболістів різних амплау. Аналіз літератури показав, що у сучасному волейболі виділяють п'ять основних амплау гравців. Серед них центральний блокуючий, діагональний, зв'язуючий, догравальник та ліберо.

Ключові слова: амплау; позиція; перший темп; другий темп; зв'язуючий; ліберо.

Волейбол – один із найбільш захоплюючих командних видів спорту. Одним із ключових моментів є амплау гравців. Кожен волейболіст на майданчику керується власними завданнями та зайнятий абсолютно конкретною роботою. Одночасно на майданчику під час волейбольного матчу можуть перебувати по 6 спортсменів із кожної сторони. При цьому виділяють 5 основних амплау такі як: центральний блокуючий, діагональний, зв'язуючий, догравальник та ліберо.

У сучасному волейболі необхідно приділяти особливу увагу питанню визначення ігрових амплау гравців, оскільки набувають принципового характеру відмінності в їх підготовці. Визначення ігрових амплау повинно базуватися на науковій основі з урахуванням антропометричних, функціональних, психофізіологічних та психічних особливостей волейболістів (Міщук, & Анікеєнко, 2014).

При відборі волейболістів відповідно ігрових амплау необхідною умовою є правильне визначення темпераменту та психологічних особливостей характеру спортсмена, що покращить технічну підготовку волейболістів. Встановлено що найкращий тип темпераменту для волейболістів різних ігрових амплау є спортсмени-сангвініки (Гаврилюк & Саранча, 2016).

Також необхідно враховувати особливості фізичної і технічної підготовленості волейболістів, в залежності від їх ігрових амплау і функцій, які вони виконують в команді (Кандиба, 2022).

Основною функцією центрального блокуючого на ігровому майданчику є блокування атаки з боку суперника. Ще одне його завдання – атака першим темпом. Це означає, що в момент здійснення передачі зв'язуючим гравцем, центральний блокуючий вже перебуває в стрибку. Зв'язуючий гравець швидко вкидає йому м'яч точно в руку. За рахунок цього відбувається дуже швидка атака, і суперник може бути не готовий поставити блок або правильно побудувати захист. Центральні гравці найчастіше найвищі на майданчику. У прийомі ці гравці не беруть участі, у захисті грають зазвичай лише у

одній розстановці після виконання власної подачі. І тільки в цій розстановці обидва центральні гравці знаходяться на майданчику одночасно. Цінними центральними гравцями є ті, які мають силову подачу (Міщук & Анікеєнко, 2014).

Діагональний гравець знаходиться по діагоналі зі зв'язуючим на майданчику. Він компенсує нестачу атакуючого гравця в той час, коли зв'язуючий знаходиться на першій лінії ігрового майданчика, атакуючи із задньої лінії (як правило, з першої зони). Діагональний практично не бере участі у прийомі. Атакує переважно з другої та з першої зони, а так само в одній розстановці при грі 5-1 атакує в 4-й зоні. Як правило, діагональні – це потужні, стрибучі, високі гравці, які володіють ефективною силовою подачею. Це гравці високої швидкості реакції та розвинені фізично. Основне завдання діагонального гравця – атака з країв сітки. У більшості волейбольних комбінаціях використовуються саме діагональні удари (Міщук, & Анікеєнко, 2014; Мельник, 2019).

Догравальник – універсальний гравець, який бере участь у прийомі, в атаці і в захисті команди. Він стоїть у прийомі та у захисті разом із ліберо, нападає з краю сітки (переважно з 4-ї зони), грає пайп (атака з 6-ї зони передачею від зв'язуючого гравця назад), ставить блок, подає подачі. Складність цього амплуа у тому, що він повинен відпрацювати всі елементи, тоді як, наприклад, ліберо, відточує лише навички прийому. На майданчику завжди присутні два догравальники, що стоять по діагоналі один від одного (у початковій розстановці) (Міщук, & Анікеєнко, 2014; Мельник, 2019).

Основне завдання ліберо на ігровому майданчику – це прийом. Приймати ліберо повинен подачі та атаки (гра у захисті) суперника і максимально точно довести м'яч зв'язуючому гравцю. Оскільки він має найкращий прийом у команді, подача суперника частіше спрямована у бік інших гравців, які виконують прийом. Ліберо грає тільки на задній лінії майданчика, причому там він замінює центрального блокуючого в розстановці після його подачі. Заміною цей тактичний хід не вважається, тому дозволено нескінченну кількість таких замінів. У подачі ліберо не приймає участі, як і не може атакувати, ставити блок, передавати м'яч зверху при знаходженні у трьохметровій зоні майданчика біля сітки. Гравці, які виконують функції ліберо, повинні володіти вибуховою реакцією, приймати потужні подачі і атакуючі удари, швидко пересуватися на задній лінії ігрового майданчика, впевнено приймати м'яч двома руками в падінні. Зріст у волейболістів цього амплуа не високий (зазвичай не більше 190 см) (Мельник, 2019).

Зв'язуючий гравець – одне з найскладніших амплуа. Головна мета зв'язуючого – дати нападаючому гравцю передачу другим торканням до м'яча (як правило) і цим організувати атаку на бік суперника. При цьому зв'язуючий гравець повинен враховувати десятки чинників: це можливості кожного нападаючого своєї команди, їх місце розташування на даний момент на майданчику і можливість здійснення ними нападаючого удару. При цьому

необхідно відстежувати розташування суперника на блоці і в захисті і дати передачу, яка з максимальною ймовірністю і з меншим опором принесе очко команді. Передача нападаючим гравцям має бути точною, іноді несподіваною для суперника. Зв'язуючі – дуже цінні гравці, від ведення гри якими великою мірою залежить загальний результат команди (Міщук, & Анікеєнко, 2014; Ляхова, 2021).

Одним із перспективних амплуа може бути подаючий гравець. Деякі команди вже мають гравців, які спеціалізуються виключно на подачах. Але на даний час таке амплуа умовне (Мельник & Градусов, 2016). Такі волейболісти з'являються на майданчику, як правило, коли від подачі залежить доля партії чи матчу. Той, хто подає, просто змінює гравця, чий вихід на подачу наступний по порядку. Після виконання подачі він нарівні з рештою партнерів по команді бере участь у розіграші м'яча.

Висновок. Аналіз науково-методичної літератури показав, що у волейболі виділяють 5 основних амплуа гравців такі як: центральний блокуючий, діагональний, зв'язуючий, догравальник та ліберо. У кожного амплуа свої функції на ігровому майданчику успішне виконання яких, приносить позитивний результат команди у грі.

Література:

- Гаврилюк, В.М., & Саранча, М.П. (2016). Психологічні особливості волейболістів різних ігрових амплуа. *Біологічні дослідження*, 219–221.
- Кандиба, П. О. (2022). Технічна і фізична підготовленість волейболістів різних ігрових амплуа. *Актуальні проблеми фізичної культури, спорту і здоров'я: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, Черкаси, 26-27 травня 2022 р.*, 62–64.
- Ляхова, Т.П. (2021). Особливості ігрових функцій зв'язуючого у сучасному класичному волейболі. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах*, 1, 51–54.
- Міщук, Д.М., & Анікеєнко, Л.В (2014) Характеристики ігрових амплуа у сучасному класичному волейболі. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*, 118(4), 118–121.
- Мельник, А.Ю. (2019) Аналіз ефективності атакуючих дій гравців амплуа нападаючий другого темпу в змаганнях жіночих студентських команд. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*, 8 (116) 19, 47-51.
- Мельник, А.Ю. (2019). Аналіз ігрових дій «ліберо» у змагальній діяльності волейболісток. *Проблеми і перспективи розвитку спортивних ігор і єдиноборств у вищих навчальних закладах*, 2, 37–40.
- Мельник, А., & Градусов, В. (2016) Тенденції розвитку сучасного волейболу. *Фізична культура, спорт та здоров'я*, 147–150.

Відомості про автора:

Мельник Аліна Юріївна –

к. фіз. вих., доцент, доцент кафедри спортивних та рухливих ігор

E – mail: alina.melnik1987@ukr.net

<http://orcid.org/0000-0001-5612-0333>

Харківська державна академія фізичної культури

Надійшла до редакції 14.01.2023 р.